

ORSUS ÉS TÁRSAI KONTRA HORVÁTORSZÁG (2010): ROMA GYEREKEK SZEGREGÁLT OSZTÁLYOKBA CSATORNÁZÁSA

A Bírósághoz 14 horvát roma személy fordult kérelemmel. A kérelmezők az általános iskolai tanulmányaikat Macinec, Podutren és Orehovica falvakban kezdték meg 1996 és 2000 között. Hivatkozásuk szerint az iskolájuk cigány osztályaiban alkalmazott tanrend a normál tantervhez képest 30%-al kevesebb tananyagot tartalmazott. A kérelmezők faji diszkriminációra, oktatáshoz fűződő joguk sérelmére hivatkoztak és arra, hogy velük szemben megalázó, embertelen bánásmódot tanúsítottak. 2002 áprilisában eljárást kezdeményeztek általános iskolájukkal szemben. Becsatoltak egy pszichológiai tanulmányt azokról a roma tanulókról, akik a régióban roma osztályokba jártak, és amely szerint a szegregált oktatás érzelmi és pszichológiai károkat okozott a roma gyermekekben, mind az önbecsülésüket, mind személyiségfejlődésüket károsan befolyásolta.¹

2002. szeptember 26-án a Cakoveci Városi Bíróság elutasította a kérelmezők keresetét. A bíróság ítélete szerint a roma gyerekeket azért oktatták külön osztályban, mert a horvát nyelv elsajátításához külön tanórákra volt szükségük. A Podturen és Macinec általános iskolában oktatott tananyag emellett a bíróság szerint megegyezett azzal, mint amit a párhuzamos osztályokban oktattak. Következésképpen a kérelmezők a bíróság ítélete szerint nem bizonyították a kérelmükben hivatkozott faji diszkriminációt. A kérelmezők 2002. október 17-én fellebbeztek a döntéssel szemben. 2002. november 14-én a Cakoves Megyei Bíróság elutasította a fellebbezést, fenntartva az elsőfokú bíróság indokolását. Ezt követően 2002. december 19-én a kérelmezők az Alkotmánybírósághoz fordultak az alkotmánybíróságról szóló törvény 62. cikke szerint.

Beadványukban korábbi érvelésüket fenntartva arra hivatkoztak az Alkotmányra és az EJEE-re, de kérelmüket az Alkotmánybíróság elutasította. Et követően fordultak az EJEB-hez.

2010-ben az EJEB Nagykamarája döntést hozott az Orsus és társai ügyben. **A Bíróság szerint diszkriminációs ügyről volt szó, és korábbi gyakorlatára is hivatkozva emlékeztetett arra, hogy a roma közösség sajátos hátrányokkal rendelkező sérülékeny kisebbség. Ebből adódóan speciális védelemre van szükség, ideértve az oktatás területét is.** A Bíróság szerint a kérelmezők roma osztályokba helyezésének indokául előadott érv, nevezetesen, hogy nem volt megfelelő a horvát nyelvtudásuk, átmenetileg külön osztályba helyezésüket nem teszi automatikusan az Egyezmény 14. cikkébe ütközővé, azonban ha ez kizárólag egy etnikai csoport érint, miként az Orsus ügyben, **speciális biztosítékokra lett volna szükség.**¹²³

Az ügyben releváns horvát jogszabályok sem tették lehetővé a horvát nyelvtudás hiánya miatt a külön osztályok létrehozását. **A Bíróság megvizsgálta azokat a tesztek, amelyeket a roma tanulók külön osztályba sorolásának eldöntéséhez használtak, s megállapította, hogy azok nem kifejezetten a**

¹ Orsus és társai kontra Horvátország , Kérelem sz. 15766/03, Nagykamara (2010), elérhető: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-97689>¹²³ Idem. Lásd §. 147-162.

horvát nyelvtudás felmérésére készültek, hanem helyette a tanulók általános

pszichológiai és fizikai állapotát vizsgálták. hasonlóképpen a Bíróság azt is megállapította, hogy bár a kérelmezőknek valóban voltak tanulási nehézségei, hiszen az első két évben osztályt ismételték, ezeket **a tanulási nehézségeiket azonban a roma osztályokba helyezésükkel sem kezelték.**²

A **tananyagot illetően** a Bíróság kimondta, hogy a roma-osztályokba került tanulók számára **nem alakítottak ki kifejezetten állítólagos nyelvtudásuk hiányosságaira reflektáló tananyagot.** A kormány ugyanakkor nem tudott beszámolni olyan személyre szabott jelentésekről, amely a kérelmezők horvát nyelvtudásbeli fejlődéséről számolt volna be, jóllehet, több kérelmező is az idők során vegyes osztályokban is tanult. **Az előre meghatározott és átlátható ellenőrzés hiánya az önkényes döntéseknek adott teret.**³⁴

A kérelmezők által lakóhelyük szerinti régióra vonatkozó statisztikák szerint-amelyeket a Kormány nem cáfolt meg- a roma tanulók 84%-a lemorzsolódott, az általános iskola befejezése előtt. A kérelmezők kivétel nélkül abbahagyták 15 éves korukra az általános iskolát a nélkül, hogy azt befejezték volna. Az iskolai adatok szerint sokat hiányoztak.

A bíróság kimondta, hogy a roma tanulók ilyen arányú lemorzsolódás a régióban szükségessé teszi megerősítő intézkedések bevezetését annak érdekében, hogy a roma lakosság körében felhívják a figyelmet a tanulás fontosságára és hogy a kérelmezőket segítsék a tananyag elsajátításával kapcsolatos problémáik leküzdésében. A Kormány szerint ugyanakkor a szociális háló csak az 5. sz., kérelmező esetében értesült iskolai hiányzásairól, se sem konkrét információk, sem intézkedések e tárgyban nem álltak rendelkezésre.

126

A szülők passzivitásával, illetve a külön osztályba soroláshoz való hozzájárulásukkal kapcsolatban a Bíróság kimondta, hogy **a szülők maguk is egy hátrányos helyzetű közösség tagjai, gyakran aluliskolázottak és nem voltak képesek saját helyzetük illetve hozzájáruló nyilatkozatuk következményeinek felmérésére.**

Ezt meghaladóan pedig **nem is fogadható el a faji diszkriminációhoz hozzájáruló nyilatkozat, hiszen az a közérdekekkel lenne ellentétes.**

A kérelmezők a kormány által támogatott esti iskolába is beiratozhattak volna egy közeli településen. Ez azonban nem orvosolta az oktatásuk során jelentkezett fenti hiányosságokat.⁵

A Bíróság egyrésztől elismerte, hogy a horvát hatóságok tettek néhány lépést annak érdekében, hogy a roma tanulók oktatásban részesüljenek, azt azonban hangsúlyozta, hogy az ügyben releváns időszakban és helyen hiányoztak azok a biztosítékok, amik a kérelmezők hátrányos helyzetű csoporthoz tartozásukból adódó sajátos szükségleteire reagáltak volna. Ebből következően a kérelmezők

² Idem. Lásd § 188-162.

³ Idem. Lásd §.163-171

⁴ Idem. Lásd § 176 és 177.

⁵ Idem. Lásd § 178 és 179.

roma osztályokba való helyezése az Egyezménybe ütközött, megsértve a 14. cikkének és az 1. sz kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikkének együttes olvasatát.⁶

⁶ Lásd Orsus és társai kontra Horvátország, Kérelem sz. 15766/03, Nagykamara (2010),